

הלכך הולכים אחר הרוב (עפ"י תוס' לעיל יח. בפירושו דברי רבי יוחנן שם). והרמב"ן פירש שסובר אעפ"י שיש רוב דם וליחה כנגד הנפל, אין הטומאה בטלה ברוב להחשב כמי שאינה מלטמא במשא ובאהל. (לפי דבריו, אם נוקטים אנו להלכה כראב"י וכרבי חייא בבהמה ששפעה חררת דם שאינה מטמאת במשא ובאהל, יש לנו לנקוט כרבי שמעון. אבל הרמב"ם פסק (שאה"ט א, טז) שאינה מטמאה ופסק כתנא קמא (כה, י) – כי סובר שלדעתו יש שם ולד קיים שלא בטל, וכהתוס' בדף יח).

– המרדכי (בסוף חולין) חידש שאין תורת ביטול ברוב אלא בדבר שהיה ניכר בתחילה בפני עצמו ונתערב, אבל היה מעורב מאז ומעולם – אינו בטל. והעיר על כך מסוגיתנו, ותירץ שהולד היה ניכר בתחילה ורק אח"כ נימוח.

וע' בבאור הענין במשנה למלך הל' מטמאי משכב ומושב א, יד ובספר יד דוד בכורות כב ובשו"ת אבני נזר או"ח נו. וע"ע משיב דבר ח"ב ע.

ובעיקר דברי המרדכי – ע' פרי מגדים יו"ד יד בשפ"ד סק"ב; חדושי הגר"ד בנגיס ח"א לו, ד"ה אכן; עונג יום טוב לד לה; מנחת שלמה ס, ג. ע"ע במובא ביוסף דעת זכאים כו ובכורות כג.

'דאמר רבי יוחנן: ראב"י ור"ש אמרו דבר אחד'. כיוצא בזה סגנונו של רבי יוחנן [ואביי] בכמה מקומות, להעמיד דברי תנאים בשיטה אחת. ע' במצוין ביוסף דעת ב"מ מז.

'ריש לקיש אמר: שפיר שטרפוהו במימיו נעשה כמת שנתבלבלה צורתו' – וזהו טעמו של רבי שמעון שהזאיל ונימוק הבית טהור, משום בלבול צורה ולא משום ביטול ברוב נגעו בה (עפ"י תורי"ד ועוד. וכו"מ מלשון 'ריש לקיש אמר' ולא 'אמר ריש לקיש').

'אמר רבי שבתאי'. על צורת כתיבת שם זה, עם אות א' או בלעדיה – עתוס' גטין יא; אה"ע קכט, כט ובית שמואל ב'שמות אנשים'.

דף כח

'רבי יוחנן דאמר כמאן כר' אליעזר...' – ואף חכמים החולקים על רבי אליעזר ומטהרים, סובר רבי יוחנן שמא אינם חולקים אלא באפר אבל בבלבול צורה מודים, הלכך אין להוכיח מהם שמת שנתבלבלה צורתו טהור (עפ"י רמב"ן ורשב"א ריטב"א ור"ן, ע"ש).

ויש מפרשים שלא נחלקו חכמים אלא בשחטר, אבל אם כל המת קיים, טמא אפילו באפר, ובוזה מדבר רבי יוחנן (עפ"י ר"ש אהלות ב, א. וכן צדדו התוס' בד"ה מת שנתבלבלה בתירוץ השני).

ויש מפרשים כפשוטם של דברים שרבי יוחנן דיבר רק לפי רבי אליעזר, ואמר לריש לקיש שמא הלכה כדבריו מפני שטעמו מסתבר (כן צדד הרמב"ן בסוף דבריו. וכן נראה מדברי הרמב"ם שפסק (טומאת מת ג, ט) כריש לקיש משום שהלכה כחכמים – כמש"כ בכס"מ שם ובלקוטי הלכות. וע"ע חזו"א קיד, ז-ח בבאור פסק הרמב"ם).

'היכי דמי מת שנשרף ושלדו קיימת? אמר אביי כגון ששרפו ע"ג קטבלא. רבא אמר... רבינא אמר: כגון דאיחרכי אחרוכי'. מדברי הרמב"ם (טומאת מת ג, ט) משמע שאין מחלוקת לדינא בין האמוראים אלא כל אחד צייר באופן אחר (עפ"י לקוטי הלכות; שאילת יעב"ץ ח"ב קסט).

ויש מפרשים שלדעת רבינא כל שנעשה אפר אין נחשב 'שלדו קיימת' אלא בנחרך בלבד (ריטב"א). וכתב שם 'הלכתא כרבה'. והמהדיר הגיה: 'רבינא'. אך יתכן שכוונתו לרבא, וכמו שנראה מהרמב"ם שנקט כרבא [וע' רשב"א ברכות כ שהלכה כרבא כנגד רבינא מפני שהיה רבו, וכיו"ב כתב בחו"א בכורות יח, במחלוקת רבא ור"פ תלמידו]. ובחו"א (קיד, 1) נסתפק שמא פסק הרמב"ם כרבינא, ע"ש.

'המפלת יד חתוכה... אין נותנין לה ימי טוהר. מאי טעמא, אימא הרחיקה לידתה.'
 ... נראה דדוקא לענין ימי טהרה לא מהני חזקתה לומר דהשתא הוא דקילדה, דכיון דמסופקנין אנו על לידה דהשתא אי הוי לידה גמורה או דלא הוי כי אם מיעוט ולד, הוי כעין חזקה דלא הוי לידה, כמו שהיתה שעה קדם... אבל אינה מטמאה למפרע שמא הקדימה לידתה – דאוקמה אחזקתה, וכיון שהיתה בחזקת טהרה ואפילו לתרומה וקדשים אפשר דלא מחמירינן כאן. ואין זה תימא שהחזקה מהני למפרע ולא אדהשתא, שאין החזקה לעולם עד שהדבר כמקדם, אלא אחרי שאין ודאי מוחלט להאדם כי אם שלא יסיר עיניו, הנה מתחלה נתנו חקי ד' ותפקידם על פי החזקה שהשאירה לו העין בראיתה המוקדמת ולא ישונה מצותו עד שיראה את הפכו, ואז ישמור פקודתו על פי ראייתו ע"פ מצב הדבר מעת ראייתו ואילך, אבל עליו להחזיק את המצב הראשון בראיתו הראשונה עד שראה הפכו אף במה שהוא נוגע להעתיד לאחר שכבר ראה שינויו... והלכך סבירא לן דחזקת אם לא מהני לבת, משום דחזקת האם החזקנו בפועל ולפיה שבנו דרכנו, משא"כ בבתה, וה"ה הכא נהי דמחמירינן לבלי תת לה ימי טהרה מ"מ לא מטמאין לה למפרע... וצ"ע' (מתוך חזון איש קטו, א).

'אמר אביי: אינה חוששת לכל דבר מדאורייתא אבל מדרבנן חוששת.' וקשה כיצד פסק ושנה 'אינה חוששת', היה לו לומר דבר תורה אינה חוששת, וכמו ששואל הגמרא בכל מקום כיוצ"ב? ומתוך הדוחק יש לומר שגזרת אמוראים היא ולא נגזרה בימי חכמי המשנה. וטעמם משום שגזרו הוצאת ידו אטו הוצאת ראשו (עפ"י ריטב"א).

(ע"ב) 'אמר עולא: לא, הא מני רבי אליעזר היא... לאו אמר ר"א התם בעינן דידע אי בשרץ איטמאי אי בנבלה איטמי, הכא נמי בעינן דידע אי בלובן איטמי אי באודם איטמי...' – ולפי זה לא פטור אלא בשוגג ומשום שלא קדמה להעלמתו ידיעה במה נטמא. אבל לטעמו של רב שפטור מגזרת הכתוב מזכר ועד נקבה – פטור בין בשוגג בין במזיד. וכן פסק הרמב"ם (ע' דובב מישרים ח"א קלד. ואף מותר לכתחילה מדין תורה להיכנס למקדש – כן כתב בשו"ת אבני נזר אה"ע יטו, ונכפל בחו"מ קכח – דלא כדעת הזרע-אברהם).

'האי נמי מבעי ליה במי שיש לו טהרה במקוה, פרט לכלי חרס.' נראה שבכלל זה נתמעטו אוכלים ומשקים, שאין להם טהרה במקוה [וגם אינם נעשים אב הטומאה, ככלי חרס. עתוס']. ולכך בשר קדשי קדשים שנטמא – שורפים אותו בפנים ואין צריך להוציאו (ע' שקלים חו; רמב"ם פסוה"מ יטו, ו) – שלא נאמרה בהם תורת שילוח מחנות (ע' תקלין חדתין שקלים שם ג). ויתכן שמדרבנן אסור. ע' הגהות הגר"א על הירושלמי שם. והוא הדין בכלי חרס – ע' יראים שלם רעזו).

דף בט

'הוחזקה עוברת' – הוחזקה מעוברת [כמו 'מביאים נשים עוברות וילדות שם' – פרה ג, ב].